

14 EKİM 1999

545. *Yusuf Ziyâ Ortaç* : hayatı ve eserleri / Mehmet Önal. – 1. baskı. – Ankara : Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1986. – 156 S. – (Kültür ve Turizm Bakanlığı yayınları ; 670 : Türk büyükleri dizisi ; 11)

Text türk.

7 E 3764

Yusuf Ziyâ Ortaç

preliminary demonstration, the actors proper appear. The two main characters, Kawuklu and Pişekâr, have, respectively, the same characteristics of those of Karagöz and Hacivad in the shadow theatre [see KARAGÖZ], likewise the character of Zenne "lady" (here a male actor in woman's dress) and the various other types representing the minority groups of the Ottoman empire: Jew, Armenian, Frank (here the Frenchman, or European, resident in Turkey) and the Anatolian peasant, here called Türk. The role of Bebe Ruhi of the shadow plays is here played by an actor genuinely a dwarf and hump-backed.

There are a large number of themes in common with the shadow theatre, and several of these are drawn from the repertoire of popular romances like those of Ferhâd and Şîrîn, Leylâ and Medjün, etc. As in the Karagöz plays, these are stripped of their serious nature, enriched by comic elements and provided with a happy ending. What distinguishes the Orta Oyunu from Karagöz is, so it would appear, its mode of presentation: the coming together of living persons who are entirely free to draw comic effects from the mimes. A burlesque dialogue between Kawuklu and Pişekâr is called *çene yarışî* "chin competition", a term signifying in Turkish "contest in gossiping, talking at length"; the two actors, drawing upon the term's ambiguity, reinforce their repartee with a miming contest which consists of twisting and deforming the chin to produce the most comic effects of the face.

Certain types of *tahtîd* "comic imitation" of the Turkish tradition attested from the 12th century onwards have some common features with the Orta Oyunu, but only the imitative element can be traced back to there. The same applies to the spectacle known as *kol oyunu* "entertainment with troupes" about which Ewliyâ Çelebi speaks. One could also compare the Orta Oyunu with the improvised street displays of rural areas. Nevertheless, with the full array of its characteristics, the Orta Oyunu is only attested in written sources after the beginning of the 18th century.

Some Orta Oyunu texts, transcribed rather late, have been published in the works of Martinovitch (one text in translation) and of Cevdet Kudret (nine texts). In the work of Selim Nüzhet Gerçek appears a list of 46 titles.

Bibliography: I. Kunos, *Das türkische Volksschauspiel: Orta Oyunu*, Leipzig 1908; E. Saussey, *Littérature populaire turque*, Paris 1936; N.N. Martinovitch, *The Turkish theatre*, New York 1933; Ahmet Kutsi Tecer, *Köylü temsilieri*, Ankara 1940; Th. Menzel, *Meddah, Schattentheater und Orta-Oyunu*, Prague 1941; Selim Nüzhet Gerçek, *Türk temasası: Meddah, Karagöz, Orta oyunu*, Istanbul 1942; A. Bombaci, *Orta-oyunu*, in *WZKM*, lvi (1960), 285-97; Sükrü Elçin, *Anadolu köy orta oyunları*, Ankara 1964; Helga Uppegger, *Das Volksschauspiel*, in *PTF*, ii, Wiesbaden 1964, 147-58, 169-70; Metin And, *Gelecekteki Türk tiyatrosu*, Ankara 1969, 172-242; Cevdet Kudret, *Orta oyunu*, Ankara 1973.

(P.N. BORATAV)

ORTAÇ, YÜSUF DİYÂ (Yusuf Ziyâ Ortaç), Turkish poet and journalist, born on 23 April 1895 in Istanbul, the son of engineer Süleymân Sâmî and Hurriyye, died in 1968. He finished *Wefâ İddâisi* in 1915. By then he had already showed an interest in writing poetry and had won a prize for one of his poems, which was published in *Türk yurdu*. He taught literature first in İzmit, then at Galatasaray lycée. His poetry followed the tradition of the nationalist poets of the time. His first book of poems, *Akından akına* was

published in 1916, followed by *Djenk ufukları* in 1917, a work which aimed to give moral support to the army and the nation during the war. In 1918 he began to write satirical poems. He launched a journal called *Şâir* and wrote in the journal *Diken* using the pseudonym of Cimdik. In 1919 he published his satirical poems in *Şen kitab*, comprising twenty poems which criticise the social and administrative life of Istanbul. In 1922, he published *Ak baba*, a satirical magazine, with Orkhan Seyfi [q.v.], which became the forerunner of the journals of satire during the first years of the Republic. Yusuf Ziyâ wrote for the newspapers *İkdam* and *Cumhuriyet* between the years 1927 and 1933. In 1935, he published *Ayda bir* with Orhan Seyfi Orhon as well as *Her ay*, a journal devoted to arts, economy and politics, and also the journal *Çınaraltı*. He left journalism to work as a literature teacher and later became an MP between the years 1946-54. In 1962 he published his last book *Bir rüzgâr esti* and until 1967 he worked for the magazine *Akbaba*. He died on 11 March 1968.

Bibliography: 1. Selected works. (a) Collections of poetry: *Akından akına*, 1916; *Djenk ufukları*, 1917; *Ashıklar yolu*, 1919; *Şâirîniñ du'ası*, 1919; *Şen kitab*, 1919; *Yanardag*, 1928; *Bir servi gölgesi*, 1938; *Bir rüzgâr esti*, 1962. (b) Plays: *Biñ nâz*, 1917; *Kör-düğüm*, 1919; *Nikâhta kerâmet*, 1923; *Nâme veya eski mektup*, 1938. (c) Novels: *Üç kallı ev*, 1953; *Göç*, 1961. (d) Travel books: *Göz ucuyla Avrupa*, 1958. (e) Collection of articles: *Ocak*, 1943; *Sarı çizmeli Mehmet Ağa*, 1956; *Gün doğmadan*, 1960. (f) Memoirs: *Bir varmış bir yokmuş: portreler*, 1960; *Bizim yokuş*, 1966.

2. Studies. Ahmet Kabaklı, *Türk edebiyatı 3*, Istanbul 1972; Fethi H. Gözler, *Hece vezni ve hecenin beş şairi*, Istanbul 1980; Mehmet Önal, *Yusuf Ziyâ Ortaç*, Ankara 1986.

(ÇİÇDEM BALIM)

ORUDJ [see URUDJ].

OSMAN DAN FODIO [see 'UTHMÂN IBN FÛDÎ].

OSMAN DIGNA [see 'UTHMÂN ABÛ BAKR DIGNA].

OSMAN NÛRÎ [see ERGIN, OSMAN NÛRÎ].

OSRUSHANA [see USRUSHANA].

OSSETIANS, an Iranian-speaking people who live in the central part of the North Caucasus, primarily in the North Ossetian ASSR and neighbouring areas on the southern slopes of these mountains in Georgia. According to the 1989 census, of the approximately 598,000 Ossetians in the former Soviet Union, 335,000 live in North Ossetia and 164,000 in Georgia. Sixty-five thousand of the Ossetians living in Georgia live in what was the South Ossetian AO.

The Ossetians are divided into two major religious groups, the Orthodox Christian Ossetians (*Iron* and *Tuallag*) and those professing Sunnî Islam, the *Digor* Ossetians. The Iron, or Eastern Ossetians, live primarily in eastern North Ossetia, and the Tuallag in Georgia. The Digors live primarily in the mountains and valleys of the northwestern part of Northern Ossetia, in a small portion of eastern Kabarda, and in the major Ossetian urban centre of Vladikavkaz.

The Muslim Ossetians are a relatively small minority, constituting between 20 to 30% of the Ossetian population. The ancestors of the Digors accepted Islam under the influence of the neighbouring Kabardinians between the 16th to 19th centuries. Although both Christianity and Sunnî Islam are represented in Ossetia, both of these faiths form only a thin veneer over a strong residual influence of the ancient polytheist and animist beliefs of the north Caucasian tribes. Pagan rituals, deities and folkways of Caucasian culture have survived throughout Ossetia, mixing with traditional Christian and Islamic beliefs and

Tulparın Obrazı (Bişkek, 1997); “Manas” Eposu Manasçı Ş. Azizovdun Varyantı Boyunça İlimiy Basma. I. tom. “Manas” bölümü. 1998. (baskıda).

Kay.: Yaz. Arş. ⇨ N.X. BEKMUHAMMEDOVA

ORTA, M. Nedim (1939-): Şair. Çorlu’da doğdu. 1960-1970 yılları arasında dergilerde yer alan özellikle folklor konusundaki derleme ve inceleme yazıları ile tanındı. **Eserleri/Şiir: Üçel** (M. Ali Bayraktutan ve Necati Eldem ile, Uşak 1962), *B...’ye Mektuplar* (Uşak 1964), *Yarının Büyüklerine 1* (1964-1966), *Sevi Yorgunu* (Uşak 1966), *Folklor Giriş* (1969), *Örneklerle İmlâ Kılavuzu* (1971).

Kay.: ÖBBŞKA 1/245,438-439, 2/1015,1170,1222; Zeren 2.c., sayı:21,s.2; Aydın Oy, *Yüzyıllar Boyunca Tekirdağlı Şairler ve Yazarlar*. (Tekirdağ 1995), s.249. ⇨ Yaz.Krl.

ORTAÇ, Salahaddin (1922-1986): Eğitimci, yazar. Erzurum’da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Erzurum’da tamamladı. Erzurum’da değişik okullarda öğretmenlik yaptı. 1948-49 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji Bölümünden mezun oldu. İlkokul müfettişi ve Millî Eğitim müdürlüğünde bulundu. Millî Eğitim Bakanlığı Halk Eğitimi Genel Müdür Yardımcısı iken Kültür Bakanlığı Başmüşavirliğine tayin edilen Ortaç, 1978 yılında bu görevinden emekli oldu. **Eserleri: Cumhuriyetin 62.Yıldönümü: Harf İnkılabı Halkın Eğitimine Hizmet Edenler** (Ank. 1985), *Hayat Bilgisi 3* (İst. 1960), *İlkokullar için Hayat Bilgisi, 2. Sınıf*, (Ank. 1972), *İlköğretmen Okulları, Eğitim Enstitüleri ile Kız, Erkek Teknik ve Yüksek Öğretmen Okullarına ve Öğretmenlerine Millî Eğitim’de Teşkilat ve İdare* (İst. 1964), *Kargapazarı: Şiirler* (Ank. 1981), *Millî Eğitim’de Teşkilat ve İdare* (Ank. 1967), *Öğrendiklerimizi Kontrol Edelim: Hayat Bilgisinden Bilgi Testi, 3.sınıf* (İzmit 1955),

Kay.: Millî Eğitim Vakfı Dergisi, Eylül-1986 s. 31. ⇨ Yaz.Krl.

ORTAÇ, Yusuf Ziya (1896-11.3.1967): Şair, yazar, gazeteci. İstanbul’da doğdu. Mühendis Süleyman Sami Bey’in oğludur. Arif Ünlü, Çimdik, İzci, Kamber, Sarı Çizmeli Mehmed Ağa, Yakuboğlu Işık imzalarını da kullandı. Beylerbeyi’ndeki Abdullah Ağa Mektebi’nden sonra Alyans İzzailit Mektebi ile Vefa İdadisi’nde okudu. Darülfünun Edebiyat Fakültesi’nde sınava girerek öğretmenlik diploması aldı. Önce İzmit Sultanisi’nde, daha sonra Galatasaray Sultânisi ile çeşitli yabancı okullarda edebiyat öğretmenliği yaptı. Mütareke yıllarında Şair adıyla bir dergi çıkardı (12 Aralık 1918 – 20 Mart 1919 arasında 15 sayı çıkan haftalık edebî dergi). Daha sonra Orhan Seyfi ile *Akbaba* dergisini neşretmeye başladı. (1922-1967 arasında). *Cumhuriyet* ve *İkdam*’da fıkralar yazan Ortaç, dergiciliği benimsedi, 1927-1928’de Orhan Seyfi Orhon*la *Aydabir, Heray*’ı (edebiyat ve kültür dergileri). *Çınaraltı* (Orhan Seyfi Orhon’la birlikte 2. Dünya Savaşı yıllarında) çıkardı. Öğretmenlikten sonra bir süre İstanbul Belediyesi Sular İdaresi’nde çalıştı. 1946 seçimlerinde CHP’den Ordu Milletvekili seçildi. 1950 seçimlerini kaybedince *Akbaba*’nın başına döndü. Hece vezni ve sade İstanbul Türkçesiyle yazdığı şiirlerle kısa zamanda tanındı ise de asıl şöhretini mizahî yazıları ve fıkraları ile kazandı. 1914’de *Kehkeşan* dergisinin açtığı bir yarışmada birincilik alması, onun edebî hayatında ilk başarısı oldu. *Türk Yurdu, Servet-i Fünun, Büyük Mecmua, İnci* gibi dergilerle kendi çıkardığı mecmualarda yazan Ortaç ilk dönem şiirlerini aruz vezni ile yazdı, Ziya Gökalp ile tanıştıktan sonra “Millî edebiyat” akımına katıldı ve hece şiirleri yazmaya başladı. Beş Hececiler içinde yer alan Ortaç, sade, ahenkli, fakat derinliği olmayan şiirlerle yetindi. Şair olarak tanınmakla beraber onun fıkraçılığı, mizahî yazıları, daha tesirli ve tutarlıdır. Yıllarca neşriyatını devam ettirdiği *Akbaba* bir mektep oldu ve onun ismi ile anılageldi. Yusuf Ziya, canlı halk dilinin, zarif İstanbul